

Živjela je mirnim životom obavljajući poslove u kuhinji

S. M. AGNEZA (LUCIJA) ČUTURA

(Tribistovo 22. travnja 1905. – Mostar, 5. siječnja 1992.)

Jugokomunisti je nevinu uhićuju i osuđuju na dugogodišnju tamničku kaznu

► Piše: s. Natalija Palac

Lucija, s. Agneza, ugledala je svjetlo dana 22. travnja 1905. u Tribistovu u obitelji Jure i Ive, rođ. Šuić. U kandidaturu u Mostaru primljena je 15. svibnja 1924., a dvije godine poslije stupila je u novicijat. Doživotne zavjete položila je u Mostaru 20. ožujka 1930.

Nakon položenih prvih zavjeta s. Agneza je prve godine redovništva provela u Napretkovu konviktu u Mostaru od 1928. do 1931., a zatim i u više drugih mjesta u kojima su djelovale sestre. Prve dvije godine Drugoga svjetskoga rata živjela je u samostanu u Bijelom polju. Ostale godine rata proživjet će u provincijalnoj kući u Mostaru. Obavljala je, kao i u prijašnjim mjestima, poslove u kuhinji. U jesen 1945. s. Agneza premještena je u Sarajevo, u franjevačku bogosloviju.¹ Tada se dogodio velik preokret u njezinu životu. Uhićena je i u tamnici ostala sve do 1950.

S. Agneza je prva hercegovačka franjevka koja je uhićena samo nekoliko mjeseci nakon »oslobođenja«, krajem listopada 1945. Suđena je u jednom velikom procesu vođenom protiv 22 osobe pred vojnim sudom XXXVIII. udarne divizije u Sarajevu. »Krivica« svim optuženima u

ovom procesu bila je definirana po najčešćem tadašnjem obrascu, a optuženi su: »Što su tokom leta i početkom jeseni 1945. god. pa sve do svoga hapšenja bili organizovani članovi križarske terorističke organizacije, i istu pomagali koja je išla za tim da u danom momentu nasilno obori postojeći poredak u F.N.R.J. te su učestvovali u sakupljanju sanitetskog i kancelarijskog materijala, odjeće, hrane, municije i oružja za odmetnike, izrađivali križarske značke, rasturali i prepisivali razne letke neprijateljske sadržine, prebacivali pojedine ljude iz Sarajeva odmetnicima u šumu i na druge načine pomagali križarsku organizaciju.«

Optužba se temeljila na čl. 11 tadašnjeg Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države. Glavni pretres održan je 16. veljače 1946. pred vijećem kojemu je predsjedao dr. Vuk Gozze Gučetić, a članovi vijeća bili su poručnik Jozе Pavlović i Miloš Vojnović, a javni vojni tužitelj potporučnik Velimir Šufranc.

Uz opću krivnju svakom je optuženiku precizirana i osobna krivnja. S. Agnezi je stavljeno na teret da se u »neprijateljskoj djelatnosti« udružila s još dvjema redovnicama, s. Solanom i Filejom iz Družbe sestara milosrdnica, te s fra Antom Kovačićem, članom provincije Bosne Srebrene, koji su također osuđeni u ovom procesu. Oni, »Šanjek Solana i Kljajo Filaja u državnoj bolnici u Sarajevu prikupljali su sanitetski materijal za odmetnike te su Šanjek Solana i Kljajo Filaja predali manje količine materijala fra Kovačić Anti, ovaj Agnezi Čuturić, a ova Šlafhauzeru fra Franji. Osim toga fra Ante Kovačić širio je letke "Da li znate"? prošireni "Da li znate"? Krnjevićev, davao ih Agnezi Čuturić, a ova fra Franji Šlafhauzeru.«²

Ovo djelo (ako je uopće postojalo) bilo je dovoljno za drakonske kazne.

S. Agneza je osuđena na osam godina lišenja slobode s prinudnim radom i četiri godine gubitka političkih i pojedinih građanskih prava. Druge dvije spomenute sestre osuđene su na po jednu godinu lišenja slobode s prinudnim radom. Fra Ante Kovačić osuđen je na 10 godina, ali je bio uvjetno pušten nakon pet godina tamnice.³

¹ Usp. *Raspored sestara*, god. 1945./46.

U istom ovom procesu osuđena je još jedna redovnica: Paulina Jergović iz Družbe kćeri Božje ljubavi. Ona je osuđena na pet godina lišenja slobode s prinudnim radom i dvije godine gu-

Htjeli su da lažno optuži jednog svećenika, ali ona to nipošto nije htjela učiniti unatoč strahovitim pritiscima. Šutjela je kasnije o svemu tomu. Junački je podnijela tamničke muke i nastavila svoj redovnički život.

bitka političkih i pojedinih građanskih prava. Svima osuđenima u kaznu se uračunalo vrijeme provedeno u pritvoru i istražnoj tamnici te se imalo smatrati da su kaznu počeli izdržavati od 25. listopada 1945.

Upada u oči da je kazna na koju je osuđena s. Agneza neusporedivo teža od kazne dviju sestara milosrdnica makar iz optužbe proizlazi isto kazneno djelo. Možda je razlog u tome, prema pripovijedanju s. Agneze, što su od nje tražili da lažnim svjedočenjem optuži jednog svećenika, a što je ona odbijala učiniti. I zbog toga je bila izvrgnuta okrutnim udarcima i drugim grubim pritiscima. Nije spominjala ime tog svećenika kada bi pričala o tamničkim danima. Je li to bio ovdje spomenuti fra Ante, fra Franjo Šlafhauzer ili netko drugi, teško je reći.

Na izdržavanje kazne u Zenicu dovedena je 24. travnja 1946. U »Pomoćnoj knjizi evidencije« zeničke kaznonice upisana je pod br. 3.076 i prezimenom Čuturić. U tamnici je u vrijeme zatočeništva s. Agneze bilo još tridesetak redovnica raznih družbi iz BiH. Između ostalih i dvije iz Agnezine redovničke provincije – s. Radoslava Poljak i s. Melita Galić. One su u Zenicu dovedene u listopadu 1946. iz Mostara gdje su uhićene i osuđene.⁴

Nakon istrage i okrutnog postupanja u istražnoj tamnici te osude, život u Zenici bio je nešto mirniji. Sve su uhićenice morale raditi, unutar kaznonice i izvan nje. Kad su saznali da s. Agneza zna šiti jorgane, tražili su od nje da organizira pravu malu radionicu za izradu jorgana. Od toga je tada, naime, bila velika potreba. Mnoge je uhićenice naučila tom poslu.

Kad bi se osvrnula na tamničke godine i kad bi ju pitali kako je sve mogla izdržati, rekla bi: Ja kao Agneza nisam mogla, ali snaga Božja i ljubav prema bližnjemu to je mogla.

Izišavši iz tamnice, dosta narušena zdravlja, otišla je u Vukovar, u obitelj svoga brata – da se malo oporavi i da mu bude na pomoć jer je bio bolestan. U to su vrijeme sestre u Hercegovini bile raspršene nakon oduzimanja kuća 1949., a mnoge uhićene. Gotovo da nije bilo zajednice u koju bi se s. Agneza mogla vratiti. U Vukovaru je ostala oko četiri godine.⁵

U međuvremenu se stanje u mostarskoj provinciji malo pomalo normaliziralo. S. Agneza je ponovno bila spremna služiti tamo kamo je pošalju. I služila je na više podružnica. Od 1973. do 1991. živjela je u sestrijskoj kući u Konjicu. Zbog teže narušena zdravlja premještena je u Bijelo polje. Nitko nije očekivao, unatoč tomu što je bila bolesna, da joj predstoji još samo malo vremena.

Slijeva nadesno: s. Agneza Čutura, s. Vera Zelenika i s. Klara Kozina

Početak 1992., 3. siječnja, prevezena je u mostarsku bolnicu gdje je operirana. Dva dana nakon operacije podlegla je. Preminula je 5. siječnja⁶, a dan poslije pokopana je na sestrijskom groblju Gruban u Bijelom polju.

Mnogi koji su dobro poznavali s. Agnezu tvrdit će da je umrla ne samo od bolesti nego i od bola zbog svega što se događalo u Vukovaru gdje joj je živjela obitelj i gdje je u Domovinske ratu izgubila bratića Zvonku. Gospodin ju je pozvao k sebi malo prije nego se rat rasplamsao i u Hercegovini. Tako ju je poštedio još jedne patnje. ✍

² Arhiv Kazneno popravno doma u Zenici, presuda od 16. veljače 1946. Fra Franjo Šlafhauzer je osuđen na smrt u jednom drugom procesu krajem prosinca 1945. i strijeljan, čini se, u veljači 1946.

³ Tako je zabilježeno o fra Anti u »Pomoćnoj knjizi evidencije« zeničke kaznonice.

⁴ U službenom rasporedu sestara franjevki Hercegovačke provincije za god. 1946./47. uopće nisu navedena imena njih triju uhićenica. U *Rasporedu sestara* za god. 1947./48. na kraju svih podružnica stoji naznačena i »Zenica« te njihova imena. Ništa pobliže nije označeno – što i gdje u Zenici. Sve ovo govori o atmosferi straha koja je tada vladala.

⁵ Podatci o odlasku u Vukovar i neka sjećanja na tamničke dane navedeni su prema pripovijedanju s. Agneze i sjećanjima sestara koja je o s. Agnezi prikupila s. Ancila Bubalo.

⁶ Usp. *Raspored sestara*, god. 1954. – 1991.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesna« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, III., 2 (17),
Široki Brijeg, 2016. , srpanj – prosinac, 2016.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Zaključenje broja: 25. lipnja 2016.

Adresa:

BiH: Kard. Stepinca 14, 88220 Široki
Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:

tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:

FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:

siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:

3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):

BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...
(s naznakom za Vicepostulaturu i za što):

a) poštanskom uputnicom

b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna
Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 3381602276649744

devizni račun (inozemstvo):

IBAN: BA393381604876650839

SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Danas su dva pojma i te kako nanožna u našoj sredini. Na žalost, to su globalizacija i novi svjetski poredak koji svakim danom sve više stežu obruč oko naše slobode. Do nas je hoće li ga uspjeti stegnuti ili ćemo ga uspjeti razvrgnuti. Čine nam to ovosvjetski moćnici na temelju nagomilana bogatstva. Nije ono krivo, krivi su oni. Umjesto da njime čine dobro, oni čine zlo. Zaboravili su da čovjeku kraj sebe treba biti brat, a ne zlikovac koji mu radi o glavi.

Kršćanstvo tako ne postupa, iako je i ono globalizatorsko i neprestano stvara novi svjetski poredak. U srži njegova postupanja je Božji zakon koji svakoga čovjeka uzdiže na jednako dostojanstvo i time stvara novi svjetski poredak ispunjen Božjom ljubavlju. Kako je u takvu svijetu lijepo živjeti!

Tko shvati ove činjenice, uspjeh će u svojoj glavi razmrsiti činjenice iz prošlih vremena. Ne će papagajski ponavljati da se okanimo prošlosti i prionemo budućnosti, već će zavoljeti svoju povijest takvu kakva je i na njezinim temeljima graditi svoju ljepšu budućnost. Jedino sebičnjak zaboravlja žrtvu svojih predaka i sve usredotočuje na samoga sebe.

Svi dosadašnji brojevi ovoga našega glasila išli su u ovom pravcu: istražujemo prošlost svjetlom koje nam daje naša vjera. I uspjeh nije izostao. Mnogi su posvjedočili o djelovanju ruke Božje u svome životu, pronalazili smo razbacane kosti pobijenih i dostojno ih pokapali. Zloćudna namisao jugoslavenstva nije odnijela

pobjedu. Žrtva pobijenih postala je putokaz nama živima.

Zahvaljujemo Bogu da smo kroz vrijeme od zadnjeg broja glasila uspješli pronaći i fra Antu Majića. Jedini trag do njegovih posmrtnih ostataka vodio je preko kratke bilješke u dokumentima groblja Mirogoj. Netko je to hrabro zabilježio, drugi hrabri nisu brisali i tako je sve stiglo do naših dana. Upornost se isplatila, odnosno Bog nije dopustio da taj mladi franjevac iščezne bez traga.

Koristimo ovu prigodu ponovo zamoliti sve one koji nešto znaju o pobijenim hercegovačkim franjevcima da nam to što prije dojavite. Nemojte se zavaravati mislju da to vjerojatno već znamo ili da ste to nekada rekli nekom fratru. Tko zna znamo li i je li taj podatak stigao do nas. Zbog toga sve ponovite i zajedno doprinesimo da istina o pobijenim hercegovačkim franjevcima izide što jače na svjetlo dana.

Rad na istraživanju pobijenih hercegovačkih franjevaca znamo da je doveo i do sustavnog istraživanja pobijenih civila. Zajedno su ubijani i grijeh bi bio jedne dostojno pokopavati, a druge ostavljati. Država s obiju strana granice u tome gotovo da nije pomagala. Nju i dalje steže namisao jugoslavenstva. Međutim, svoju su ruku pružili određeni svjesni pojedinci. I tako se spašava što se spasiti dade.

Zbijmo, dakle, redove i ne obeshrabrujmo se. Izlaz uvijek postoji samo ako smo ga spremni tražiti. Učinimo to i neka vam je mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Nagradni natječaj	40
Istraživanja	17	Podsjetnik	45
Stratišta	20	Povijesne okolnosti	52
Pobijeni	26	Razgovor	54
Glas o mučeništvu	30	Iz Vicepostulature	59
Odjek u umjetnosti	38		